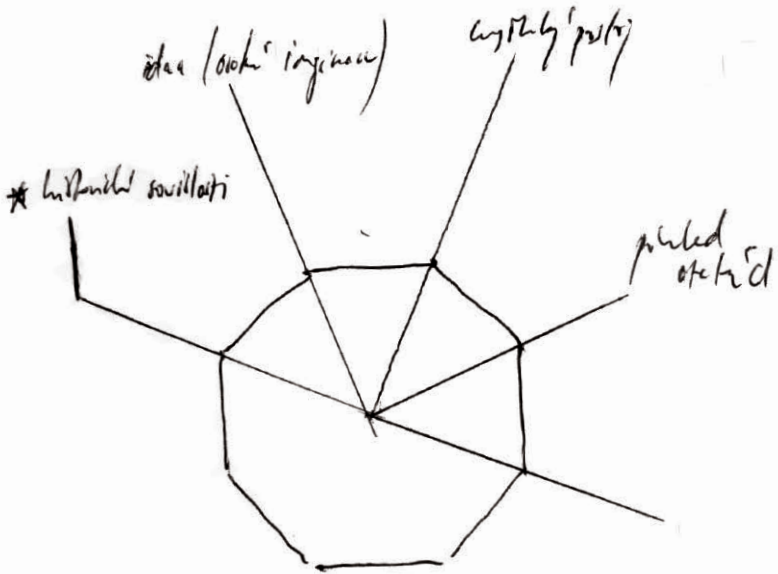

ALEŠ ČERMÁK

Pes nadbíhá kličkujícímú zajíci

12. 12. 2017

DIVUS
AUSDRUCK BOOKS

*Velice rád bych poděkoval za otevřenost
a štědrost Daně Mikulejské,
Jakubovi Kovaříkovi, Zbyňku Baladránovi,
Ivanu Mečlovi*

ALEŠ ČERMÁK

Pes nadbíhá
kličkujícímu
zajíci

DIVUS
AUSDRUCK BOOKS

© 2012

Aleš Čermák, nakladatelství Divus,
Ausdruck Books

Osobnost architekta Jana Kotěry a jeho stavba
právnické fakulty představují dva výchozí body.
Co nepředstavují, je autobiografický popis,
v textu se proto přímá zmínka vícekrát neobjeví.

Časový úsek, ve kterém tento příběh vzniká, není závislý na prostředí, v němž se právě teď nacházíme. Politický systém nemusí hrát tu hlavní roli. Není ani třeba se obracet nazpět, ale přesto je v obráceném pohledu obsažená určitá paralela. Nemusíme se nacházet na konkrétním místě, přesto jsou některá místa přirovnáním pro to, o co se tu snažíme. Nesnažíme se na něco přijít, ale rádi bychom se cosi dozvěděli a na něco přišli. Nebudeme se pasovat do role vědce ani do role herce, přesto je nám role herce nebo vědce tak či tak přisouzena. V závislosti na vyprávění a kolektivním mýtu prostupující společností skrz naskrz

jsme i tak součástí vyprávění. Nelze se vymanit. Jsme konstruktéry dějin a situací. Máme tedy základní odpovědnost za to, pro koho a proč a co rekonstruovat. Jsme vědci, herci a konstruktéři. Jsme archeologové, antropologové, vytváříme statistiky a píšeme knihy. Jsme společností lidí majících zodpovědnost a každý z nás by ji rád různým způsobem aplikoval. Vytváříme si modely fungování. Ať funkční, či méně funkční, nebo zcela nefunkční, ne však zbytečné. Jsme architekti světa, proto se nás svět bezprostředně týká a nemůže nám být lhostejný. Máme možnost vybírat si místa, kde chceme žít. Přejímat zvyky různých kultur, přijímat

cizí jazyk jako sekundární komunikační prvek. To znamená, že není důležité, kde se zrovna nacházíme a jakým jazykem mluvíme, jaké časové období prožíváme. Není ani důležité, jestli jsme mrtví, nebo živí. Avšak kdykoliv a kdekoliv jsme, jsme zodpovědní za to, co se v tom či onom časovém období uděje. *Karl Jaspers tvrdí, že poslední instancí je Bůh. Snadno ovšem víme, že Bůh tu nemá co dělat. Pokud tedy nechceme jasně vyslovit onu povinnost lidské existence, totiž zodpovědnosti za bližního. Zodpovědnost v tom smyslu, že i ten nejzanedbatelnější z mých činů se týká lidstva. Každý čin je odpovědí či otázkou. Možná obojím.*

1 Anexe (latinsky *ad-nectere*, připojovat) je *de iure* trvalé připojení (inkorporace) cizího státního území k jinému státnímu celku. Od dočasné vojenské okupace se liší tím, že anektované území se začleňuje do území a správy anektujícího státu. 2 Seznam nejznámějších jmen světových archeologů a badatelů. 3 The Israeli Centre for Digital Art, 16 Yirmiyahu Street, Holon 58835, Izrael / www.digilalartlab.il 4 J. L. Borges, *Babylonská knihovna*. Spisy I. Fikce, Alef, Argo 2009. 5 „Tomu, co jest, nelze rozumět jinak než jako procesu, změně, případně i zápasu.“ Georg Wilhelm Friedrich Hegel, *Fenomenologie ducha*, Praha 1960. 6 Snění o nových systémech, *Předzvěst*, č. 4, Jiří Skála. 7 ... jako důkaz toho, jak politické režimy snadno a rychle vytěsňují některá jména z paměti. 11. října 1957 zemřel v zapomnění ve vesnici Schackensleben poblíž Magdeburku. 8 Při poslechu debaty dvou českých ekonomů Ilony Švihlíkové a Tomáše Sedláčka, která probíhala po promítání filmu, jehož motivem byla příčina nezaměstnanosti v regionech a její ekonomické důsledky, a nyní, když přemýšlím o situaci, v níž se nacházíme, napadá mě do jisté míry k bludišti analogie: bludiště jako místo hledání alternativy <http://www.youtube.com/watch?v=s5REWt-BznZk>, v 10' hovoří Tomáš Sedláček o srovnání ideálu s realitou. „Srovnáním ideálu s realitou vždy vyjde ideál lépe, tudíž je zapotřebí srovnávat ideální s ideálním, nebo reálný s reálným.“ 9 Paralela k současnému politickému systému. Tento stav nedisponuje žádnou možnou alternativou, je jakousi Hlavou XXII celého politického systému a celého současného lidského myšlení vůbec. Pokud se ve společnosti vyskytne možnost nové alternativy, spadá záhy do kategorií utopismu, nebezpečného anarchismu a politického snění. 10 V této kapitole jsem se rozhodl aplikovat model. Oslovit úzkou skupinu lidí rozdílných profesí s otázkou: „Kdybychom se ocitli na pustém ostrově, kde bychom byli nuceni vytvořit si systém takový, jaký bychom chtěli, jak by měl vypadat?“ Jak moc se bude, nebo nebude lišit realita od ideálu? 11 Snění o nových systémech, Zbyněk Baladrán. 11 Druhá odpověď: Aboridžinský tábor, kolem roku 1858, Richard Daintree a Antoine Fauchery. Snění o nových systémech, Zbyněk Baladrán. 13 Snění o nových systémech, O, Jakub Kovařík. 14 Snění o nových systémech, Jan Pfeiffer. 15 Snění o nových systémech, Martin Škabraha.

1

Anexe¹

Spekulovalo se o výstavbě dvou nových budov. Tehdy se s jistotou nevědělo, bude-li opravdu záměr realizován. Ve společnosti se proslýchalo, že nábřeží budou zdobit dvě nové budovy. Tehdy se s jistotou nevědělo, bude-li opravdu záměr realizován. Nikdo nevěděl, jak by měly budovy vypadat, ale už se veřejně proslýchalo, že nábřeží budou zanedlouho zdobit dvě nové budovy. Nikdo přesně nevěděl, jakému účelu budou sloužit, lidé si nebyli ani jisti tím, budou-li dvě, nebo jen jedna. Společností se jen nesla zpráva, že na nábřeží s největší pravděpodobností budou postaveny nové budovy neznámé funkce. Nikdo si nebyl jistý, jestli budovy opravdu někdy budou nábřeží zdobit. Tehdy nikdo nevěděl nic jistě, jen se odkudsi nesla zpráva o výstavbě nových budov, které se údajně stanou ozdobou nábřeží.

Budovy měly být naprosto totožné. Měly být dvě z jednoho prostého důvodu. Řekne-li se českou, tak se tím automaticky rozumí i německou. Společnost se tehdy rozdělovala na dvě části. Podle toho, kdo byl kdo, bylo nutné dodržovat ta či ona pravidla. Jaká strana, jsou-li obě stejné, měla větší privilegium k tomu, aby určovala pravidla?

Každá z budov je obrazem té druhé.

První mohla být vzorem té druhé a druhá té první. Která z nich byla postavena jako první, nebo která byla tou hlavní, není důležité, důležité je to, že jedna naprosto přesně kopírovala tu druhou. Jedna musela být první, aby byla vzorem té druhé.

Je dost možné, že výstavba probíhala současně. Se stejným počtem pracovních sil. Se stejným počtem nástrojů. Žádná strana nesměla být ve výhodě oproti té druhé. Je dost možné, že pracovní síla byla vybírána dle fyzických dispozic, dle fyzických dispozic vznikl také kánon ideální pracovní síly. I tato ideální pracovní síla si byla podobná, odrážel se v ní charakter obou budov, které měly odstartovat důležitou dekádu v systému vzdělávání. Otázkou zůstává, která z nich měla větší privilegium? Která byla tou hlavní?

Pokud stojí zrcadlově proti sobě a do toho jedna dokonale kopíruje tu druhou. V historických materiálech je uvedeno, že každá z budov vytvoří obraz té druhé. Společně vytvoří pomyslnou bránu, důmyslně propracovaný vstup, mohutnou enklávu, která se otevře městu.

Před tím, než začaly stavební práce, bylo nutné dořešit množství nesrovnalostí.

Stanovit si jasná pravidla.

Například jakým způsobem bude probíhat komunikace, bude-li jedna strana nucena vstoupit na půdu strany druhé. V ideálním případě takto: Pokud by vstoupila jedna strana na staveniště strany druhé, bude se muset přizpůsobit pravidlům daného místa. V ideálním případě. Taková jsou pravidla.

Také bylo zapotřebí určit, kdo bude zvolen jako hlavní mluvčí, zástupce většinového názoru. Musel to být vždy jeden a ten samý člověk; pokud by na místo přicházel pokaždé někdo jiný, určitě by to v ostatních nebudilo pocit

důvěry. Bylo přece nutné vzájemně si důvěřovat, jedině tak je možné případné problémy konstruktivně projednávat a řešit.

Tento rok byl pro tehdejší obyvatelstvo zlomový. Debata kolem výstavby se oživovala a opět utichala. Pravděpodobně zásadním způsobem změnil pohled na tehdejší uspořádání města a pozměnil zažitý model vnímání hodnot jak běžnému obyvatelstvu, tak i intelektuální elitě. Dle statistiků by míra sociální rozvrstvenosti neměla hrát v této události výraznou roli. Plán měl být natolik zásadní, že by bylo nesmyslné se mu bránit.

Pravidla dohodnuta, podmínky stanoveny. Je možné začít. Vše je připraveno, rozvrženo. Pracovní doba pro každou stranu stejná. Počet nástrojů přesně stanoven. Materiál spočítán tak, aby nic zbytečně nepřebývalo. Vždy se počítalo s rezervou, kdyby nastal nějaký technický problém. To samozřejmě bylo možné, ale pak se ztráta přičítala tomu, kdo ji způsobil. Pokud by nějaký problém nastal, znamenalo by to zdržení a zpomalení, krok nazpět. Nikdo si nemohl dovolit ztratit tempo.

Vždyť jedna budova je obrazem té druhé.

Na každé stavbě stejný počet dělníků, stejného, nebo si dosti podobného věku, podobných fyzických dispozic. Všichni jsou téměř k nerozeznání. Jediné, co je odlišuje, je jazyk. Jak může být budova přesným obrazem té druhé, jsou-li mezi nimi takové rozdíly?

Velká šance uskutečnit něco do té doby neočekávaného. Do té doby byl až na pár výjimek zcela odkázaný na soukromé zadavatele. Do té doby nikdy neměl možnost pracovat na tak velké veřejné zakázce. Až nyní. Tato příležitost znamenala velký krok, obrovskou výzvu.

Společností proslýchala zpráva, že nábřeží budou zdobit dvě nové budovy, které by měly tvořit nový obzor na právě asanovaném místě.

Byl jsem zvědav, zaměřím-li se na slovo „obzor“, v jakých souvislostech se může objevit. Měl jsem jistou představu. Napadlo mě: Možná by se tak dalo plynule navázat na předešlé věty vztahující se k právě asanovanému místu. Tím by se mohly tyto dvě tematicky i časově odlišné roviny někde protnout a dost možná mezi sebou vytvořit nečekané spojení.

Titulní stránka knihy s názvem *Mezi obzory – Gender v interdisciplinární perspektivě*, doprovázená krátkým komentářem, byla první informací, která se objevila ve výkladu knihkupectví nedaleko mého domu. Druhá informace měla mnohem poetičtější ladění: „*Na okamžik ukázalo dálavy a prve v mlhách hynoucí obzory*“. Tímto

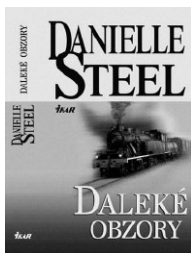
krátkým poetickým pojednáním byla doplněna fotografie večerní zasněžené krajiny v deníku *Metro*. Pohled z vyvýšeného místa

na bulharské letovisko Obzor, kde každoročně tráví spokojené chvíle několik set spokojených

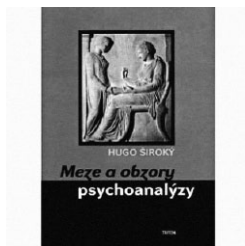

klientů, byl fotografií, která se objevila během procházky jako třetí v pořadí. Kniha a krátká anotace „Audrey žije se svým dědečkem v San

Francisku. Odjakživa však touží cestovat a poznávat daleké kraje. Nakonec se odhodlá a vydá se do Evropy. Tam se seznámí se slavným cestovatelem Charlesem Parkerem-Scottem a společně podniknou dlouhou výpravu plnou dobrodružství. Audrey se vyplní její sen a pozná i hlubokou lásku“ k románu Danielle Steel *Daleké obzory*. Načež posled-

ní informace, která ne zcela uzavírá kruh, byla kniha *Meze a obzory psychoanalýzy* Huga Širokého v bratislavském knihkupectví. Tímto způsobem by se dalo pokračovat donekonečna. Důležitý je ten fakt, že se tyto zdánlivě na sebe nenavazující celky spojily a v mé představě vytvořily entitu, kterou jsem byl schopen pojmenovat jako Judith Butler.

V prvních fázích příprav promýšlel komplikovanou a dopodrobna propracovanou strukturu. Podrobně propracoval studie, různé možnosti, jak pracovat s místem a detailem. Celá stavba působila geniálním dojmem.

Stále se ale ($\alpha 1$) pohybujeme jen v představách, v ideálním světě, ideálních konstrukcích, v ideálních plánech pro co možná nejideálnější možný prostor.

Stále nikdo nerozhodl, bude-li stavba realizována a zakázka přidělena jemu.

Vše promýšlel předem, vše si předem pečlivě propracoval, tak pečlivě, jako kdyby již v prostoru někdy předtím byl. Jako by ho kdysi dávno obýval a nyní se jen snaží pečlivě ho zrekonstru-

($\alpha 1$) pohybujeme jen v představách, v ideálním světě, ideálních konstrukcích, v ideálních plánech pro co možná nejideálnější možný prostor

ovat. Krok po kroku, každý drobný detail své vzpomínky. Nesmí vynechat nic, každíčký prvek musí dopodrobna promyslet a pečlivě zaznamenat ještě dřív, než se vzpomínka vytratí. Hlavou se mu honí velké množství otázek, (a2) jak by mohl vypadat nějaký další ideální prostor, kdyby tenhle pominul, anebo vůbec nikdy nevznikl?

Začal si rozehrávat hru mezi možnými ideály. Byl schopen plynule přecházet z jedné části do druhé. Nacházel se v místě, kde se samovolně konstruovala jeho ideální prostorová dispozice. Přecházel-li z jedné místnosti do druhé, o jejíž existenci neměl nikdy předtím tušení, kamkoliv se vydá, kdykoliv se dá do pohybu a kdykoliv pomyslí na jakoukoliv z variant, vždy se dostával do konfrontace s další možnou dispozicí, o které nebyl zcela přesvědčen, uvědomoval si ale, že to, co se mu jeví jako reálné, je tím, na co s jistou mírou tolerance pomýšlí od momentu, kdy se začala rýsovat možnost realizace.

Jeho přátelé vždy očekávali, že by to mohl být právě on, z jehož práce vzejde něco, co daleko přesáhne charakter provinčnosti. Očekávalo se, že on bude otevírat novou cestu, a tím narušovat již dlouhou dobu zažitá schémata pozdního období. Otázkou je, do jaké míry mu bude dopřáno naděje naplnit. Impozantní na jeho uvažování je fakt, že převážnou část odpovědí na svoje otázky nenacházel ve své

(a2) jak by mohl vypadat nějaký další ideální prostor, kdyby tenhle pominul, anebo vůbec nikdy nevznikl?

práci a zpětném pohledu na ni, nýbrž v obtížně uchopitelném systému idejí a sociálních vztahů. Ve sférách, kde o slovo žádá kulturní historie a studium dokumentů, se nepřestával ptát po důvodech. Neustálé přesouvání pohledů je první podstatnou částí jeho uvažování. Abychom si byli schopni vytvořit přesnější představu o jeho myšlení, bude nutné v náznaku nastínit způsob uvažování z pozice jeho role a s tím spjaté povinnosti, která je silně vázaná na sociální aspekty společnosti. Což tvoří neodmyslitelnou součást jeho profese.

Publikováním textů a fotografií, častokrát pořizovaných jeho přáteli, aniž by si toho byl on sám vědom, vznikalo množství dokumentů mapujících jeho soukromý život a proces myšlení.

Z nashromážděných dokumentů bylo možné důkladně vysledovat postoj, za kterým si v té době pevně stál.

Fotografie na sebe volně vrstvené, prokládané množstvím novinových výstřížků. Některé si lepil na papírový karton, což vytvářelo systematicky promyšlenou síť navzájem se propojujících informací rozmanitého žánru, některé fotografie byly mezi ostatní volně vložené, což leckdy, ne náhodou sehrálo důležitou úlohu. Například výstřížek z novin, který mapoval tehdejší stav ná březí, do něhož byla průsvitnou páskou vlepena kresba ideově vázaná na toto místo.

Dorothy Garrod, Kathleen Kenyon, Margaret Alice Murray, Katherine Maria Routledge, Joyce Ann Tyldesley, Christiane Desroches Noblecourt, Magdaléna Beranová, Dana Cejn-

ková, Libuše Jansová, Ivana Pleinerová, Naďa Profantová, Natalie Venclová, Marie Zápotocká, Jana Čižmářová, Zémarylai Tarzi, Bob Brier, Jonathan Mark Kenoyer, Gottlieb Schumacher, Neil Asher Silberman, Ephraim Avigdor Speiser, Peter Brown, Vere Gordon Childe, Michael John Morwood, John Aubrey, Howard Carter, Alexander Cunningham, Arthur John Evans, Charles Higham, Thomas Edward Lawrence, John Lubbock, John Hubert Marshall, Robert Plot, Ian Shaw, Charles Warren, Charles Leonard Woolley, William Niven, James Bruce of Kinnaird, George Edward Stanhope Molyneux Herbert, 5. hrabě z Carnarvonu, Frederik William Green, Peter le Page Renouf, William Matthew Flinders Petrie, James Eduard Quibell, Carl Nicholas Reeves, Thomas Young, Christian Jürgensen Thomsen, Zahi Hawass, Mohammed Zakaria Goném, Émile Amélineau, Jean-François Champollion, Auguste Ferdinand François Mariette, Auguste Jean Marie, baron Bachelot de La Pylaie, Jean Bottéro, Claude-Joseph Désiré Charnay, Gustave Fougères, Václav Kruta, Gustave Le Bon, André Leroi-Gourhan, Louis Laurent Gabriel de Mortillet, André Parrot, Sajjid Fuad Safar, Robert Alexander Filippo Coarelli, Giovanni Battista de Rossi, Giuseppe Fiorelli, Giovanni Battista Belzoni, Giuseppe Tucci, Gavri'el Barkaj, Israel Finkelstein, Šmarja Gutman, Jigael Jadin, Benjamin Mazar, Ehud Necer, Eleazar Lipa Sukenik, Haakon Shetelig, Charles Higham, Jan Assmann, Ludwig Borchardt, Heinrich Ferdinand Karl Brugsch, Johann Peter Adolf Erman, Pavel Ernst

Jablonský, Karl Richard Lepsius, Alfred Rust, Ernst Walter Andrae, Leo Frobenius, Robert Koldewey, Wilhelm Pinder, Paul Reinecke, Heinrich Schliemann, Ernst Sellin, Carsten Peter Thiede, Johann Joachim Winckelmann, Reinhard

Wolters, Kazimierz Józef Marian Michałowski, Tadeusz Wolański, Hilde Zaloscer, Andrej Kmeť, Vojtěch Budinský-Krička, Ján Dekan, Dušan Čaplovič, Bedřich Hrozný, Jan Filip, Jan Frolík, Oscar Almgren, Erik Hornung, Georg Gerster ad.²

Většina z těchto badatelů si potřebná fakta pracně vyhledávala/vá v příslušných archivech, kde tráví dlouhý čas přendáváním, probíráním, vypisováním, zandáváním a vrstvením spisů, aby se přes nekonečné množství informací dostali ke kořenu – původnímu zdroji. Jednotlivé archivy bývají roztroušeny po různých městských obvodech v rozličných lokalitách, zemích či světadílech. Obsahují zlomky souvislostí, které

mohou mít přímou návaznost na aktuální otázky. Jiné jsou zaměřeny na konkrétní časové období nebo fenomén, který je charakteristický pro danou oblast. Jedná se o systematické mapování souvislostí, historicko-politických vztahů nebo důležitých změn. Z nedávné doby si vybavuji vzpomínku na mobilní archiv Izraelského centra digitálního umění v Holonu.

Archiv obsahuje unikátní sbírku 1200 uměleckých filmů, záznamů performancí, dokumentů a audiovizuálních svědectví původem ze zemí Blízkého východu a částečně i z Evropy. Materiál sesbíraný během posledních dvaceti let odráží většinu geopolitických a sociálních změn a napětí v regionu. Nenárokuje si být nejúplnějším archívem, ale svojí různorodostí a záběrem vytváří svého druhu komplexní obraz složitých konfliktů a soužití Židů a Arabů v determinovaném prostředí nacionálních, náboženských a historických vztahů. Tento archiv putuje již dva roky po různých světových muzeích a uměleckých institucích. Každá zastávka umožňuje různé metodologické přístupy a generuje jiná témata.³

Jako příklad uvedu setkání se svými přáteli, kteří se snaží líčit důvody svého náhlého odjezdu. Říkají, že se jim podařilo pravděpodobně nalézt další zdroj souvislostí, který jim umožní prostudovat materiály z odlišného pohledu. Hledat a nacházet souvislosti mezi předměty, událostmi, nacházet souvislosti v jednání a rozhodování, to je to, oč se snaží a proč se i oni stávají mobilními. Každá větší organizace nebo univerzita disponu-

je možností nahlédnout do veřejné elektronické databáze a v ní vyhledat konkrétní zdroje informací. Touto metodou je možné se na organizaci napojit a vytvořit další interpretační větev.

I nyní to nebylo jinak. Sám se také stavím do role badatele. Pečlivě propracovat metodu, jak se dostat do centra souvislostí, říct si, ano, to je ideální území, kde je možné zcela soustředěně sledovat linii svého zájmu.

Hledání ideálního místa vyžaduje notnou dávku trpělivosti a slepých pokusů. Ne vždy je možné se těšit z úspěchu. A ne vždy je každé území natolik výrazné, abychom mohli s jistotou tvrdit, že zrovna tohle je ideální místo, kde je soustředěné veškeré vědění (světa).

Místo, kde, kdyby nebylo ohrazení, je možné bádáním trávit nekonečně dlouhý čas. Každé místo, i to na první pohled nevýrazné, v sobě soustřeďuje část veškerého vědění. Místa k tomu dávno předurčená. Je velice pracné dostopovat původ této předurčenosti, jež tvoří koloběh dějin.

Archiv byl údajně budován mezi lety 1910–1950, na jakém místě, to zůstává dodnes neznámé. Kdo se k archivním materiálům dostal, zůstává taktéž dodnes nezodpovězené. Důvody, proč nemohl archiv legálně provozovat svou činnost, jsou složeny z pouhých domněnek, spekulací a ničím nepodložených tezí. Co je ale velice pozoruhodné, archiv byl signován písmenem Š. Archiv dosud obsahuje na 70 000 kusů skleněných negativů většinou formátu 15 × 24 cm. Svým obsahem

patří k největším historickým souborům svého druhu. Tento fakt staví archiv do popředí zájmu širokého okruhu odborníků z různých částí světa. Někteří přijíždějí jen ze zvědavosti, někteří přijíždějí na pár dní a někteří zůstávají dlouhé měsíce. Archiv se pro ně poté stává na čas domovem, důležitým pojítkem pro provázání, důkladnější a hlubší seznámení se s kontextem doby.

Š, který se v té době specializoval na chemicko-grafickou výrobu pro tiskové reprodukce fotografických materiálů, nashromáždil fond, jenž údajně dodnes tvoří většinovou část dosavadního archivu. Dosud není zcela jasné, jestli označení Š bylo přímo vázáno na konkrétní osobu, nebo kolektiv. Š byl a dodnes je pojmenován archiv, osoba, ale i metoda a způsob práce s archiváliemi. Označením Š bývá ve společnosti pojmenováván způsob jednání a zacházení s informacemi, které bývají častokrát záměrně odsouvány, aniž by byl jasně definovaný důvod.

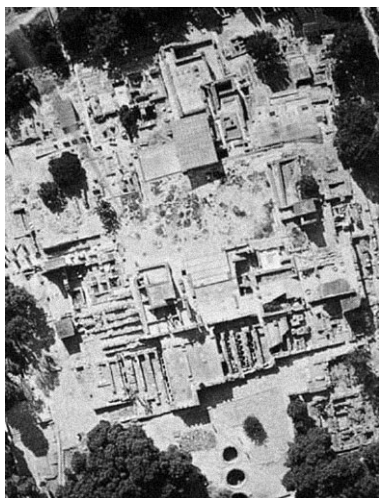
V té době vznikla řada drobných publikací, do nichž byly včleňovány fragmenty tehdy postupně vznikajícího archivu. Do dnešní doby zůstává nepochopitelný fakt, že řada těchto publikací je stále vnímána jako nejucelenější soubor dokumentů mapujících počátky umělecko-historické práce tehdejší doby. Většinu materiálu údajně zpracovával a vydával osobně Š. Proslulé se staly jeho publikace obsahující nesčetné množství záběrů mapujících tehdejší stavební vize, týkající se nově vznikajícího a na tehdejší poměry zcela nepředstavitelného fantastického urbanismu.

(a3) Všechny cesty směřovaly do jednoho místa. Prostor byl zároveň místem, odkud bylo možné vydat se kamkoliv. Místo, z něhož bylo možné vycházet a do něhož bylo velice složité se navracet. (a4) Vstupní prostor tvořily troje mohutné dvoukřídlé dveře. Bylo na každém, aby si zvolil, jakými dveřmi dovnitř vstoupí. Jedny ze tří dveří byly uzavřené. Nebylo pravidlem, že se vždy jednalo o jedny a ty samé. Systém uzavírání nebyl časově podmíněn, neexistovala ani možnost zjistit, kdy jsou zrovna otevřené ty a kdy ony. Pravděpodobnost, že se podaří dvakrát za sebou otevřít stejné dveře, není. Dveře byly v pravidelném rozestupu zasazeny do mohutné a šedým mramorem obložené stěny. Na dálku působily naprosto titěrným dojmem v porovnání se stěnou, do které byly vsazeny malé, vedle sebe umístěné obdélníkové otvory, za nimiž prosvítalo světlo a kolem nic. Rozhodovat se, jakými dveřmi člověk vstoupí, nemá smysl, jelikož nikdo neví, co za dveřmi je. Možnost volby je čistě individuální záležitost. Možnosti jsou vždy tři, přestože jedna z nich vstup znemožňuje a ostatní dvě možnosti mohou být totožné. Podmínkou bylo vstupovat jednotlivě po krátkém časovém inter-

(a3) Všechny cesty směřovaly do jednoho místa. Prostor byl zároveň místem, odkud bylo možné vydat se kamkoliv.

(a4) Vstupní prostor tvořily troje mohutné dvoukřídlé dveře. Bylo na každém, aby si zvolil, jakými dveřmi dovnitř vstoupí. Jedny ze tří dveří byly uzavřené. Nebylo pravidlem, že se vždy jednalo o jedny a ty samé.

valu. Systém prostoru údajně vycházel z geniálně promyšleného typologického modelu a stavitel neudělal nic jiného, než že tento starověký

model přenesl a znovu zrekonstruoval na jiném místě. Člověk, který se pohyboval kolem tohoto místa, jež bylo součástí fantastického urbánního celku, nemohl nikdy s jistotou potvrdit, že zde opravdu někdy předtím byl.

Archiv obsahuje množství informací, které jsou mezi odborníky prakticky neznámé. Především zcela unikátní fotodokumentace tehdejších průzkumů.

I přes velké množství záhadných okolností, jež se kupí kolem jeho vzniku, byl tento soubor archiválií prohlášen za chráněnou kulturní památku.

Dostopovat místo, kde se objevil první znak, který bude možné označit za dokument, zdroj

a východisko společných zájmů: *Kdosi navrhl použít regresivní metody: Určit, kde je kniha A tak, že nejprve nahlédneme do knihy B, která označí místo, kde knihu A hledat. Určit, kde je kniha B tak, že nejprve nahlédneme do knihy C, a tak do nekonečna...*⁴

A takovýchto příkladů bylo možné nalézt obrovské množství, informace, které se až ve zpětném pohledu ukázaly jako důkladně promyšlené zacházení s myšlenkou.

Dokumenty nebyly tematicky členěné. Obsah byl různorodý od nejnovějších objevů ve vědě přes různé grafy, mapy, fotografie památek a významných osobností, přes aktuální geograficko-politické problémy až po politickou satiru vtipně komentující aktuální společenské dění. Samostatnou část tvořily spisy. Jednalo se spíše o osobní přesvědčení, o silnou osobní zповěď, jež nebyla nikterak provázána s náboženským vyznáním.

Roku 1900 se redakce rozhodla jeden z textů publikovat. Tehdy se ve společnosti formovalo hnutí, jež dohromady pojil jakýsi program, ale zdálo se, že stále chybí osobnost, která tento názor bude zastupovat. Společnost připravit na to, aby se vzdala historického sentimentu, jakožto i všech zažitých konvencí a byla schopna nahlížet na současnou situaci z jiného pohledu.

Zveřejněním tohoto textu, který se výrazně vymezoval od všech předcházejících, jež si kladly za cíl donekonečna sepisovat všemožná historická pojednání a falešné pravdy, nastolil nové

možnosti, jak se vztahovat k současnosti. Naznačil a vymezil vlastní cíle a další možné směřování vývoje doby. Kladl si za cíl vymezit se vůči zažité provinčnosti tím, že důrazně poměřoval vztahy mezi domácím a cizím jakožto „možné nové“ versus „tradiční“. Zdůraznit skutečnost, která se neodmyslitelně vztahuje, ovládá a ovlivňuje různé aspekty a formy společenského života. Jeho myšlenkové postavení muselo nepřímou obsahovat víru v objektivitu, jakož i míra objektivita byla obsahem jeho textu. Bez tohoto přesvědčení by nebyl schopen udělat jediný krok kupředu.

O existenci tohoto faktu byl naprosto přesvědčen a vše podřizoval tomu, aby to tak zůstalo i nadále. Byl přesvědčen a v jeho postoji se víc a více objevovalo množství náznaků, které se přikláněly k názoru, že nová forma může vyniknout jedině společným úsilím, nikoliv jako něčí se výrazně vyčleňující gesto, ale jako přesné zaznamenání a formulování objektivních daností. Svým postojem se přikláněl k Friedrichu Hegelovi, k jeho představě o manifestaci světového ducha, která staví člověka do hlavní role. *Svět není neměnné, stálé uspořádání, nýbrž jedno nesmírné dějství, v němž duch hledá cestu sám k sobě.*⁵

Text zcela splnil tehdejší očekávání a tím zaplnil prázdné místo ve společnosti. Východisko je tedy on sám, jeho vlastní zkušenost, a nástrojem kritický rozum.

(a5) Vstupujeme-li do míst, o kterých víme jen z doslechu (*nebo kolem nich jen dlouhá léta procházíme*), jsme fascinováni, kolik práce a úsilí bylo vynaloženo k tomu, aby něco takového mohlo vzniknout. (a6) Status těchto prostor určuje jeho historické zázemí. Osud určuje rozhodování a politický systém.

A tehdy vznikla myšlenka na dostavbu dvou nových budov.

Historické pozadí dávné události zůstává skryté. Aniž bychom měli ponětí, co se pod povrchem věcí skrývá. Na první pohled skelet tvořící vnější plášť – podívaná.

Procházka městem se v tu chvíli stává lákavou návštěvou. Panoptikum formující všemožné historické souvislosti budí dojem a ten nemusí být přímo závislý na bezprostřední zkušenosti s místem.

Každá stavba, pomník, pamětní deska, místo něčím ohraničené, zvýrazněné na mapě se stává nositelem paměti, příkladem doby.

Procházíme místy podobným způsobem, jako bychom listovali knihou. Listujeme knihou, jejíž obsah nás nezajímá, nebo není ničím atraktivní. Jsou-li do knihy zařazeny fotografie, je dost možné, že ony budou hlavními nositeli

(a5) Vstupujeme-li do míst, o kterých víme jen z doslechu

(a6) Status těchto prostor určuje jeho historické zázemí. Osud určuje rozhodování a politický systém.

zážitku. Do knihy vložené fotografie dokážou vytvořit nečekanou souvislost, která může navazovat na s někým sdílený nebo čistě osobní zážitek, spojený s přítomností, nebo jen s touhou být tam, nebo někdy tam být. Listování je do jisté míry způsob cestování. Podle toho, jak se knihou pohybujeme, volíme směry a pokládáme základy pro nové cesty.

Vyprávění je znovuožíváním zapomenutých míst.

Pohybujeme se v prostoru muzeí, bloudíme mezi exponáty. Nijak nás neoslovují okolnosti, jež dlouhodobě formují místa, přesto jsme mnoha místy ohromeni.

Je mnoho těch, kteří mohou říct, že mají s konkrétními místy osobní zkušenost. Ať se jedná o běžné kolemjdoucí, návštěvníky, zaměstnance. Ale není zdaleka mnoho těch, kteří by mohli potvrdit, co se na těchto místech událo.

Převážná část z nás osobní zkušenost nemá. Spoléháme se tedy na důvěryhodnost zdrojů, nebo naopak nepřikládáme historii nikterak zvláštní význam. Svoje vzpomínky, aniž bychom si to předem uvědomili, náhle upozadíme – odsuneme, nebo nadobro vytěsníme. Skutečnost, že to něco záměrně vytěsníme, neznamená, že jsme na to něco zapomněli. Přesto jsme si stále vědomi faktu (*aniž bychom se přímo zaměřovali na konkrétní místa*), že každá část naší historie podléhá transformaci. A to, co by mělo být považováno za duchovní vlastnictví, považuje za duchovní vlastnictví někdo jiný. Tato transformace, aniž bychom si jí byli přímo vědomi,

konstituuje naše povědomí o nás jakožto národu a o naší sdílené identitě. Konstituuje také povědomí o nás jakožto o tom, co je navenek nějak se prezentující. Mám na mysli, že to, co vytváříme, tím se prezentujeme, a to, jak se prezentujeme, tím se vytváříme.

Když pes nadbíhá kličkujícímu zajíci, je zřejmé, že má i jakousi celkovou představu jeho budoucí dráhy a že ji předjímá; jeho jednání tedy není pouhým reflexem.

Jedno období jednoznačně zastával a prosazoval stanoviska, vycházející z vlivu jeho učitele, a to, že je třeba se jednoznačně zbavit archeologického myšlení, to je první podmínkou každého nového kroku. Některé myšlenky a argumenty od svého učitele buď přímo přejímal, nebo z nich velice často vycházel, což nasvědčovalo tomu, že si na základě této zkušenosti buduje naprosto osobitý přístup.

Stejně jako jeho učitel i on sdílel přesvědčení, že události, které vznikají v jakékoliv době, jsou výsledkem tisíciletého procesu, a tak není možné vyvázat se z řetězce spojujícího minulost s přítomností. Což si vždy odporovalo se stanoviskem, jež zastával, ale zároveň sdílel přesvědčení, že vše má svou bázi v minulosti a čím víc se základy rozšiřují, tím větší stavení je; bylo by sebeklamem domnívat se, že jen ze sebe se tvoří.

Výrazný odklon od vlivu jeho učitele se projevil v akcentu na ráz místa, který výrazně určoval podmínky pro práci. Text, který zveřejnil, z něj neučinil originálního myslitele, potažmo

ani znalce teorie, text se nesnažil ani o to, být kritickou reflexí, nechtěl ani jakkoliv průkopnický vytyčovat nové cesty a možnosti. Byl programem. Byl ideologií, souhrnem přesvědčení a názorů, vytvářel most mezi jeho profesí a společností. Jakékoliv jiné myšlení mu bylo cizí. Tímto se vymezoval z okruhu svých současníků, kteří se ryze subtilním způsobem o cosi snažili. Text a teze v něm obsažené byly do jisté míry obecné, mohly být přijímány i jeho tehdejšími odpůrci. Přesto se objevovaly zásadní rozdíly, které ho stavěly do zcela opačné role. Zásadní rozdíl byl obsažen v použití a ve výhodách s tím spojených, nikoliv v pravidlech. Tím se výrazně odklonil od tradičního pojetí, jež až posvátně lpí na hodnotách. Více než kdykoliv předtím kladl důraz na rozvoj imaginární budoucnosti.

... Vše promýšlel předem, vše si předem pečlivě propracoval, tak pečlivě, jako kdyby již v prostoru někdy předtím byl. Jako by ho kdysi dávno obýval a nyní se jen snaží pečlivě ho zrekonstruovat. Krok po kroku, každý drobný detail své vzpomínky. Nesmí vynechat nic, každíčký prvek musí dopodrobna promyslet a pečlivě zaznamenat ještě dřív, než se vzpomínka vytratí. Hlavou se mu honí velké množství otázek, jak by mohl vypadat nějaký další ideální prostor, kdyby tenhle pominul, anebo vůbec nikdy nevznikl? Začal si rozehrávat hru mezi možnými ideály.

Takže jaké by to podle mě bylo na ostrově, kde by se z ničeho nic objevila skupinka Středoevropanů. Pokud budu přemýšlet ve stereotypch, tak mě okamžitě

napadne nějaký malý ostrov v Tichém oceánu, chráněný bariérou korálového útesu před permanentně hrozící zkázou, která může přijít z obrovské plochy oceánu v podobě tsunami a jiných přírodních katastrof. Představuji si sebe celé dny vyvalený na pláži, příjemné klima, prostě ráj na zemi. Ale jaké je to doopravdy, co vím o takovém ostrově a podmínkách, které nabízí středoevropskému tělu? Co ta vysoká vlhkost a cizí jídelníček? No, raději svou představu, své kombinační schopnosti přesunu do míst, která jsou blíže mému zkušenostnímu rámci. Co takhle nějaký z ostrovů okolo Kamčatky, ty jsou neobydlené? Je to sice také v Tichém oceánu, ale je to více na sever, tím pádem blíže mému naturelu. Ale na druhou stranu – není to až moc na sever? Asi jo. S polárními dnem a nocí také nemám moc velké zkušenosti. Takže se musím poohlídnout po něčem více ve středu, a to mě nic nenapadá. Každý ostrov, na který pomyslím, je obydlen. Je to opravdu těžké. A tak si budu muset opravdu pomoci fantazií a fabulovat. No, ale je tady vlastně ještě jedna možnost, a tou je začleněn do tohohle předpokladu ještě další faktor, a tím je budoucnost. To je dobré, to se mi líbí. Takže: Co se může stát, když za nějakých padesát let bude dokončen proces vzniku nového kontinentu mezi Havají a Čínou, který se

posledních dvacet let postupně zvětšuje díky oceánským proudům a především odpadkům, jež USA a Čína do oceánu vyvázejí? Jak se totiž hmota odpadků z obou kontinentů neustále zpevňuje, tak dává vzniknout novému světadílu. Může být tedy tenhle kus plovoucí skládky obydlen? Může být rozparcelován, tak aby vyhovoval nárokům jak developerských společností, tak prvním obyvatelům, kteří sem přijdou za něčím lepším, za něčím, co jim pomůže dát vzniknout novému a lepšímu světu na základech toho, co sám vyvrhl, čeho se zbavil, protože to už bylo nepotřebné a zbytečné? To je hodně otázek a ještě více předpokladů, ale nějak se mi to zamlouvá; nemám s tím problém. Za prvé, nikdo nedoufal, že může na zemi vzniknout místo, které je ještě neobydlené, které přitahuje pozornost, protože nikdo neví, jak to v budoucnu bude, co se tam ve středu té ohromné masy vod děje, co tam vzniká. Tyhle předpoklady právě přitahují, neboť umožňují každému z nás doufat, že v nejhorším můžeme vždy někam odejít. Tak jako naši předci odcházeli do Ruska nebo do USA a Kanady, nebo do Argentiny, nebo do jižní Brazílie, nebo... do Chile. Do zemí, které vznikaly, byly postupně kolonizovány, objevovány, popisovány, ale především nabízely naději na změnu, na možnost

dát vzniknout něčemu novému, možnost žít si svou vlastní utopii. Každý víme, že to nejde, ale zároveň tušíme, že potřebujeme tenhle předpoklad, abychom mohli existovat, přetrvat v současnosti. No, a pokud mohu mluvit za sebe, tak Pacific Trash Vortex je teď takovým mým místem, kam směřují všechny mé představy o budoucích utopiích. Stát vystavený na troskách starých civilizací, jak vzrušující, jak utopistické! A především jak pateticky kýčovitě; ale nemůžu si pomoci a musím to napsat – je to jediná pravděpodobná vize prázdného místa, které může být objeveno a kolonizováno, popsáno a následně obydleno tím, co si nosíme s sebou, našimi těly a jejich potřebami.⁶

Byl schopen plynule přecházet z jedné části do druhé. Nacházel se v místě, kde se samovolně konstruovala jeho ideální prostorová dispozice. Přecházel-li z jedné místnosti do druhé, o jejíž existenci neměl nikdy předtím tušení, kamkoliv se vydá, kdykoliv se dá do pohybu a kdykoliv pomyslí na jakoukoliv z variant, vždy se dostává do konfrontace s další možnou dispozicí, o které není zcela přesvědčen, přestože je do jisté míry přesvědčen o tom, že to, co se mu jeví jako reálné, je to, na co si s jistou mírou tolerance pomýšlí od momentu, kdy se začala rýsovat možnost realizace.

Ve zpětném rozebírání jeho textů se potvrzuje skutečnost, že v jeho zemi se nedaří rozvíjet abstraktní myšlení, vždy zde převládalo většinové

upřednostnění zdravého rozumu nad možností dále pěstoval a rozvíjet kolektivní imaginaci.

Všemu nasvědčuje názorová neústupnost. Těžko se s tím vyrovnával, časté rozepře a dochovaná korespondence to potvrzují. Odmítal nátlaky z jakékoliv strany, vždy požadoval absolutní svobodu ve svém jednání a rozhodování. K čemu a proč dokola předkládat hotové a uzavřené modely.

První krok k uskutečnění jeho představy přišel v době po vypracování náčrtu.

Propracováním symetrické části návrhu byl již dříve pověřen jistý německý architekt. Žák velice významného architekta, který byl v pozdějším období přes svoji státní příslušnost internován, jeho majetek vyrabován a rozsáhlý osobní archiv zcela zničen. O muži, jenž byl narozen ve stejný den jako jeho kolega a s nímž na čas sdílel společné ideje, nebude v textu vícekrát zmínka.⁷

Ve svém původním plánu mnohokrát usiloval o zvětšení stavební plochy a zcela odlišné uspořádání. Po tom, co se navrhovaný plán skutečně jevil jako ideální možnost, byla plocha zvětšena a program přepracován. Stále je ale nutné uvědomit si, že se pohybujeme jen v náčrtcích. Je pravda, že možnost plán uskutečnit, je čím dál tím pravděpodobnější, ale přesto se stále jedná o náčrt, byť dokonale promyšlený.

Vše bylo zpracované a připravené. Ještě téhož roku byly návrhy předány ke schválení

a veřejnost, která jako první začala šířit zprávu, že se za jistých okolností může cosi změnit, na čas utichla. Vzhledem k tomu, v jaké době se nacházíme a kdo je nyní u moci, je dost pravděpodobné, že na schválení se bude muset nějaký čas čekat. Plány si údajně nechal předložit a tehdejšími odborníky dopodrobna vysvětlit a rozebrat sám velký následník trůnu, který dle svého úsudku shledal návrh zbytečně moderní a několika málo poznámkami ho zcela odsunul a úředně odstavil.

O necelý rok později tehdejší ministr veřejných prací dal nový podnět s tím, že, aby bylo možné v práci nadále pokračovat, bude nutné návrh vypracovat tak, aby byl více líbivější. Dříve než byla jakákoliv šance na realizaci, která byla ve zpětném pohledu touhou po naplnění představ, velice podrobně propracoval návrhy v několika variantách, jež se od sebe v zásadě moc nelišily. Naskytla se možnost předložit poslední ze tří návrhů, ten byl na konci téhož roku odevzdán a během několika měsíců ministerstvem schválen.

Válečný konflikt však celé práce neobyčejně ztížil. Začal si sám sobě klást otázky, je-li vůbec ještě někdo, komu na jeho práci záleží? Není nikdo, kdo by jeho plány podporoval? Došel k přesvědčení, že i přesto, že šlo o práci, která měla být určená veřejnosti, a jednalo se o stavbu, jež byla svojí dispozicí navržena tak, aby sloužila jako místo pro vzdělávání, setkávání a výměnu názorů, není nikdo, komu by na ní záleželo. I přesto, že si byl zcela vědom faktu, že vše točící se kolem

oficiální části je nyní pozastaveno, nepřestával pracovat.

Pracoval sám.

Uplynulo mnoho let od doby, kdy si v myšlenkách pohrával s imaginárním prostorem stavby.

(a7) Pokud bude mít čtenář tohoto textu nutkání stát se součástí vyprávění, pokusím se ho zavést na místo, odkud je možné na okamžik sdílet myšlenku, která byla prvopočátkem uvažování a která formovala autorovu představu, jež nikdy nedošla svého naplnění. A přesto je možné představu dovést k realizaci, každému se nabízí možnost pokusit se o to. Prostřednictvím textu vás zavedu na místa, kde je možné se o něco takového pokusit.

Vlastností textu je jeho interpretační svoboda. Možnost vytvářet světy fikční a realizovat světy možné, (a8) uvést do hry účastníky, a to nejen jako pasivní pozorovatele, ale také jako aktivní tvůrce vyprávění. Pokud tuto svobodu využijeme v plné míře, můžeme se skrze vyprávění dostat na místa a realizovat představy, o nichž jsme dosud neměli tušení.

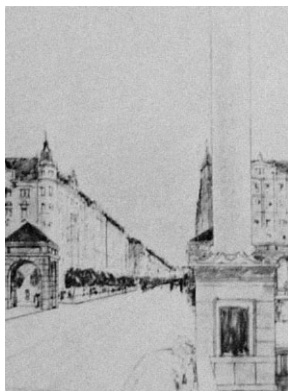
Přímý pohled zastírá mohutný pilíř sloupu, za kterým se otevírá široká ulice, nyní lemovaná

(a7) Pokud bude mít čtenář tohoto textu nutkání stát se součástí vyprávění, pokusím se ho zavést na místo, odkud je možné na okamžik sdílet myšlenku, která byla prvopočátkem uvažování

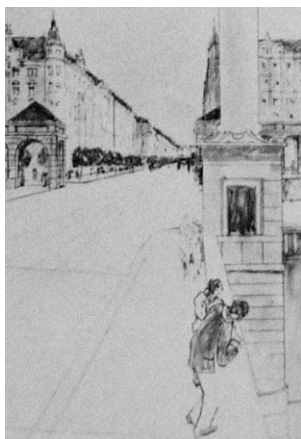
(a8) uvést do hry účastníky, a to nejen jako pasivní pozorovatele, ale také jako aktivní tvůrce

vysokými stromy. Ulice je tím nejdominantnějším prvkem v prostoru, na každého návštěvníka má působit, že je to právě to místo, které se otevírá městu.

Na pravé straně nedaleko od nás stojí muž, opřený o pravé předloktí, a soustředěně pozoruje vodní hladinu. (a9) Muž mlčí, po jeho levé ruce stojí žena, muži cosi vykládá, před sebou má rozevřenou tašku, ve které delší dobu něco hledá. (a10) Muž svoji pozici nemění i přesto, že se na něj žena stále snaží dorážet.

Ze situace nelze vyčíst, co se mezi nimi odehrává. Mezitím se na levé straně, asi ve vzdálenosti osmdesáti metrů, objevila další postava, žena.

Stojí sama, nehybně na kraji ulice, v ruce drží bílý svetr a upřeně pozoruje ženu, jež se stále přehrabuje v tašce. (a11) Pozornost muže zaujali dva lidé; nacházejí se na pěší zóně ve spod-

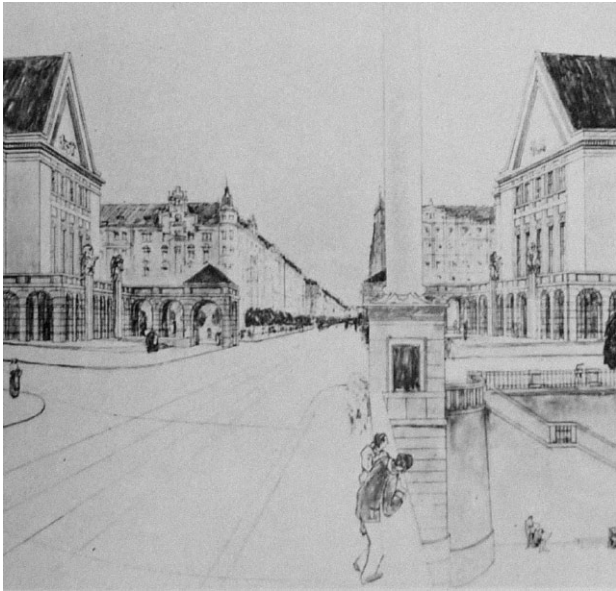
(a9) Muž mlčí, po jeho levé ruce stojí žena, muži cosi vykládá

(a10) Muž svoji pozici nemění

(a11) Pozornost muže zaujali dva lidé

ní části nábřeží. Stojící muž a pod ním klečící muž, i oni se snaží v rychlosti zachytit pohled pozorujícího muže. Žena této situaci nevěnuje pozornost, jelikož nejspíš našla to, co tak dlouho hledala; pozoruje vodní hladinu. Žena na levé straně ulice stále (a12) pozoruje muže a ženu, anebo na někoho čeká?

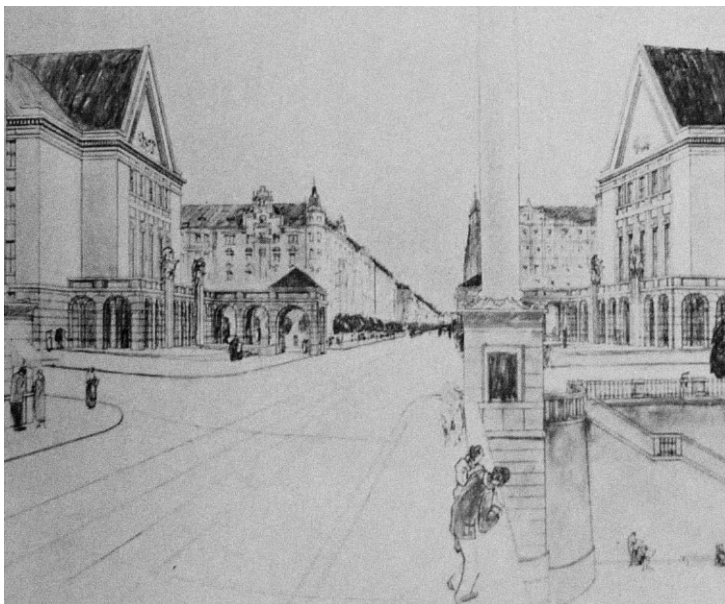
Na každé straně ulice stojí dvě budovy, tak moc si podobné, že přestává být jasné, jaká strana je jaká. Muž pozoruje muže, muži pozorují muže, žena přes ulici pozoruje ženu přes

(a12) pozoruje muže a ženu, anebo na někoho čeká?

ulici, a stavby, i přesto, že je to nemožné, zdá se, že se také vzájemně pozorují. Jedna je té druhé zrcadlem.

Pohled se čím dál více rozšiřuje, na levé straně ulice se objevují dvě naproti sobě stojící

postavy, muž a žena. Muž oblečený do saka a černých kalhot pozoruje ženu v elegantním kabátu. Muž pozoruje muže a muži pozorují muže, žena v ulici naproti pozoruje ženu na protější straně ulice, muž pozoruje ženu a žena dost možná pozoruje muže. Dvě naproti sobě stojící stavby, jedna je zrcadlem té druhé. V jaké pozici jsme tedy my, jsme-li součástí obrazu, kdo pozoruje nás?

Pozice určená pozorovateli není zcela jednoznačná.

(a13) Host v prostoru, veřejná instituce. Pro mnohé institucionální rámec uzavírá veřejnosti dveře. Běžný člověk má s místem takřkajíc jen vzdálený kontakt. Budu na tebe čekat před, anebo setkáme se u.

(a14) Kdo se odhodlá vstoupit, přichází jako host, návštěvník, nebo čistě ze zvědavosti. Usedá na libovolné místo, anebo se jen tak zvědavě s ostychem pomalými kroky po prostoru pohybuje. Jsme-li hosty v místě, kde se snažíme chovat co možná nejvíce přirozeně, jsme stále v pozici návštěvníka?

Vybavuji si muže, jenž sedí za psacím stolem, před sebou má rozložený papír a v ruce tužku. To, o co se snaží, je jistou měrou hostující pozice. Pozice hosta v místě, které považuje, a častokrát to tak bývá, za své. To, co se odehrává mezi místem, kde se nyní nachází, a místem, kam by se rád dostal, je možné označit jako návštěvu. Navštívit a dostat se na místo, o kterém se domnívám, že je něčím cizí. A to je jeden z hlavních důvodů, proč se lidé na taková místa vypravují.

Zvědavost.

Nyní, když muž usedá za psací stůl, je do jisté míry obětí své představy, místa, kam by se rád

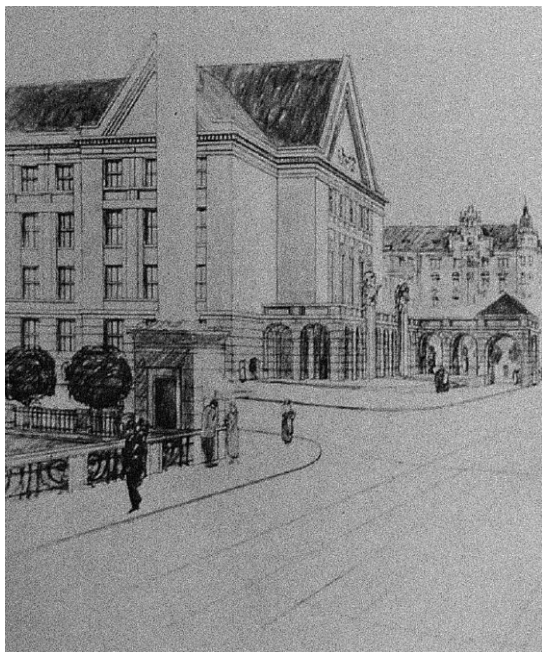
(a13) Host v prostoru

(a14) Kdo se odhodlá vstoupit, přichází jako host, návštěvník, nebo čistě ze zvědavosti. Usedá na libovolné místo, anebo se jen tak zvědavě s ostychem pomalými kroky po prostoru pohybuje. Jsme-li hosty v místě, kde se snažíme chovat co možná nejvíce přirozeně, jsme stále v pozici návštěvníka?

dostal. Místo, které by rád důkladně zmapoval.

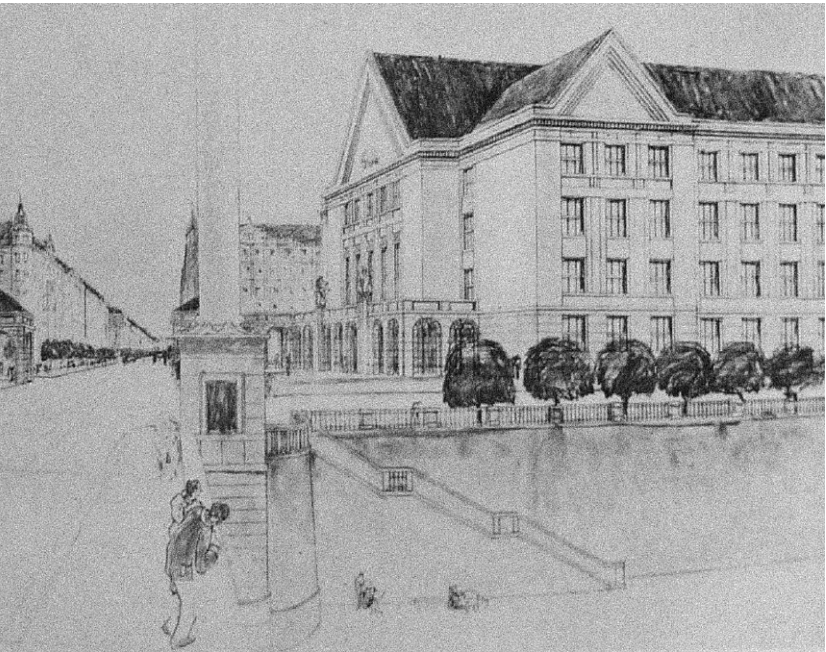
Představa.

Muž si sedá za pracovní stůl s tím, že už nějakou představu má. To znamená, že v místě už někdy předtím byl, anebo si ho nějak představuje. Než se pustí do práce, říká si, je ten správný čas na to, být hostem své představy? Tím vzniká první dojem z místa, kam se hodláme vydat.

KLÍČKUJÍCÍMU ZAJÍCI

Muž se tedy nachází zároveň mezi dvěma místy. Jedno je skutečné, reálné, a to druhé je? Zkušenost s místem, kde jsme nikdy předtím nebyli a rádi bychom ho popsali, je do jisté míry otázkou imaginace. Muž sedí za pracovním stolem, tedy na místě mnohými považovaném za reálné, tedy v čase ukotvené, přichází jako host do míst, do nichž nikdy předtím nevstoupil. Aby

byl muž schopen začít pracovat, musí být kam vstoupit, bez tohoto předpokladu není možné se pohnout. Máme tedy před sebou dvě možné reality, jedna je ukotvená v reálném čase (*muž sedí za pracovním stolem*) a druhá je závislá na imaginační a s časem je možné zacházet zcela libovolně (*muž sice sedí za pracovním stolem, ale toto prostředí je pro něj jen přechodné*). Muž za pracovním stolem je tedy ukotvený v reálném čase, ale jeho představa je součástí jiného prostoru. Aby byl schopen představu uskutečnit, měl by v ní počítat s lidmi? Pokud počítá s tím, že se v prostoru nacházejí jiní lidé, kteří nemusí mít s mužem co do činění, v jaké pozici se nachází nyní? Nyní je muž součástí imaginárního prostoru a (a15) lidé, kteří tentýž prostor sdílejí spolu s ním, mu mohou věnovat pozornost, nebo nemusí. Nemusí mít jediné ponětí, co jeho přítomnost zde znamená a do jaké pozice se staví. Staví-li se záměrně do pozice konstruktéra situace (zapisovatele

(a15) lidé, kteří tentýž prostor sdílejí spolu s ním, mu mohou věnovat pozornost, nebo nemusí. Nemusí mít jediné ponětí, co jeho přítomnost zde znamená a do jaké pozice se staví. Staví-li se záměrně do pozice konstruktéra situace (zapisovatele – pozorovatele), je jeho pozice něčím výjimečná? Už ten předpoklad, že si muž sám pro sebe definuje svoji pozici, ho staví do výlučné polohy, tudíž nemůže být řeč o tom, že něco pozoruje, tento fakt se může jevit jedině z jeho pozice. Určil-li si muž pozici pozorovatele, stává se záhy pozorovaným (hercem). Od této chvíle kamkoliv se pohne, je jeho gesto bráno jako hrané. I přesto, že si sám pro sebe určí pozici pozorovatele, je jen interpretem své role, hraje.

– pozorovatele), je jeho pozice něčím výjimeč-
ná? Už ten předpoklad, že si muž sám pro sebe
definuje svoji pozici, ho staví do výlučné polohy,
tudíž nemůže být řeč o tom, že něco pozoruje,
tento fakt se může jevit jedině z jeho pozice.
Určil-li si muž pozici pozorovatele, stává se záhy
pozorovaným (hercem). Od této chvíle kamkoliv
se pohne, je jeho gesto bráno jako hrané. I přes-
to, že si sám pro sebe určí pozici pozorovatele, je
jen interpretem své role, hraje.

Mezitím dvojici, která postává na levé straně,
míjí (a16) muž, celý oblečený v černém. Pokra-
čuje dál, zdá se, že o nás ví, ale nevěnuje nám víc
pozornosti, než uzná za vhodné, dost možná,
že i (a17) žena stojící naproti muži věnuje větší
pozornost nám nežli svému protějšku. A co po-
tom ta osamocená žena, která stále čeká nehnutě
na protější straně ulice?

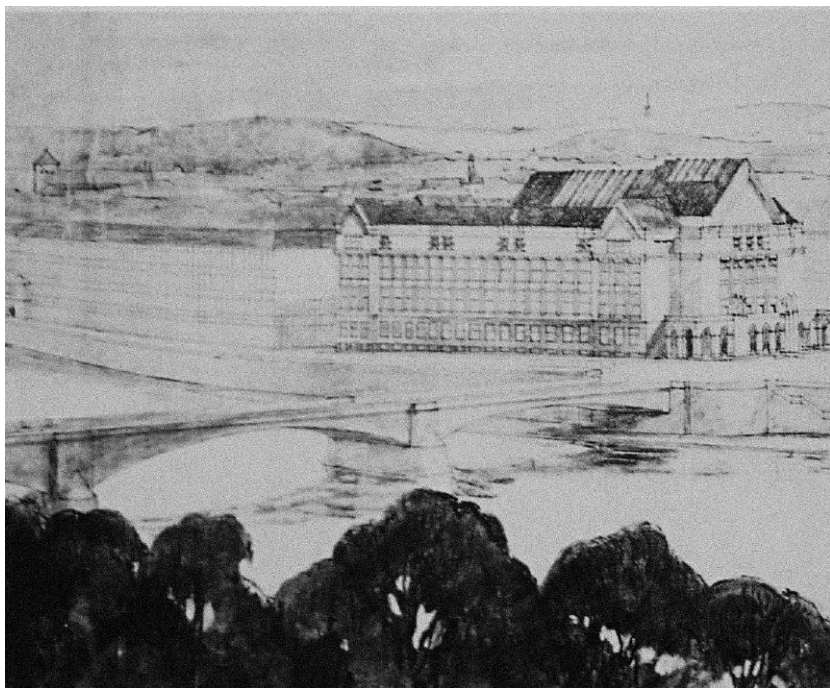
Na protějším břehu řeky, (a18) za zády
skupiny, jež se snaží pozorně sledovat a popsat
každý nový pohyb zde i nově přicházejících lidí,
(a19) postává muž. Postává v místě, odkud by bez
náležitého vybavení situaci, která se odehrává
na mostě, nemohl zahlédnout. Dost možná,
že o to ani neusiluje, dost možná, že ho to ni-
kdy předtím nenapadlo, a dost možná, že jeho

(a16) muž, celý oblečený v černém. Pokračuje
dál, zdá se, že o nás ví, ale nevěnuje nám víc
pozornosti, než uzná za vhodné

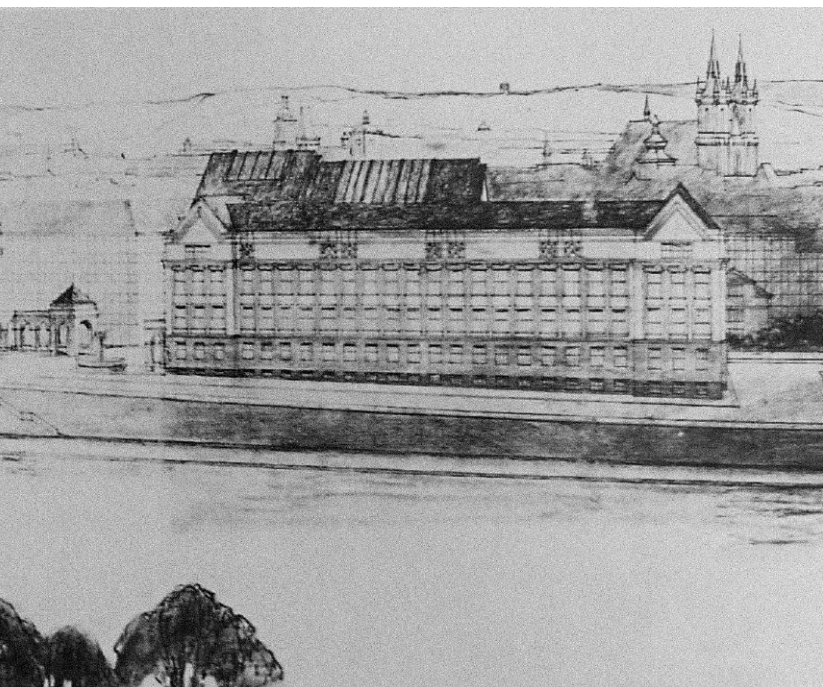
(a17) žena stojící naproti muži věnuje větší
pozornost nám

(a18) za zády skupiny

(a19) postává muž

pohled upoutalo něco zcela jiného, ale místo, které si pro pozorování zvolil, svoje opodstatnění má. Je tu tedy z jiného důvodu a je také dost možné, že (a20) je na místě o mnoho dřív, než se vůbec situace, o níž byla řeč, odehrála, nezáleží na tom. Důležité je to, že se něco stalo. Muž (a21) je na místě, odkud je možné pozorovat něco, co už tam není, anebo se to nikdy předtím nestalo. Je hostem na místě, které poskytuje výjimečný výhled a otevírá (a22) nový pohled na situaci, která se stala, ale už tam není, nebo na situaci, která se sice nestala, ale stále tam je.

Stále se pohybuje v rovině imaginace, i přesto, že je myšlenka dovedena do dokonalosti. Tehdy ještě netušil, jak moc námahy a síly ho bude stát tato stavba, k níž je nutné přistupovat se zvláštní opatrností.

(a20) je na místě o mnoho dřív, než se vůbec situace, o níž byla řeč, odehrála

(a21) je na místě, odkud je možné pozorovat něco, co už tam není, anebo se to nikdy předtím nestalo

(a22) nový pohled na situaci, která se stala, ale už tam není, nebo na situaci, která se sice nestala, ale stále tam je

Do mapy vkládá přemíru nápadů, jež jsou pro něj zcela nezbytné a činí mu neobvyklé potěšení. Není dne, kdy by nepomyslel na den převratu, jedině naděje na změnu je pro něj vysvobozením a dalším možným krokem kupředu. Jsou celé dny, kdy prosedí zcela nehybně ve své pracovně a pomalu se propadá do tísnivého stavu. Jsou dny, kdy zcela přestává pracovat a komunikovat, jen vyhlíží den, o němž si začíná více a více myslet, že už nikdy nepříjde.

Téhož roku, kdy je svět ponořen do válečného konfliktu a možnost jakékoliv pracovní příležitosti je v nedohlednu, píše dopis svému příteli, kde se zmiňuje, že by se chtěl opět důkladněji věnovat formulování dosavadní teoretické reflexe. Z korespondence vyplývá, že spíše než teoretické reflexi by se rád věnoval čemukoliv; „chci započít s nějakou prací“, píše. Těžiště jeho výpovědi by nemělo být v literárním zpracování, nýbrž v grafickém řešení. Zdá se, že by rád svoje teoretické úvahy podložil příklady, které vycházejí z jeho dlouholeté praxe; bohužel se tento záměr nikdy neuskutečnil. Z tohoto plánu zůstalo jen malé množství fragmentů, které zahrnovaly drobná řešení kompozice a poznámky vzniklé pozorováním.

Fotografie (a23) nepůsobí nijak zvláštním dojmem. Naopak, působí zcela amatérsky. Podobná snímekům z rodinné dovolené. Fotografie, kterou

(a23) nepůsobí nijak zvláštním dojmem

jsem náhodou našel, je součástí archivu, který shromažďuje velké množství materiálů rozličného tématu. Jednu tematickou linii tvoří architektura. Starověká, středověká, novověká, moderní, současná. Okruhy jsou pojmenovány a kategorizovány co nejjednodušším způsobem tak, aby bylo komukoliv umožněno se v databázi orientovat. Mezi názvy: detail interiéru, letecký pohled, pohled do trůnního sálu, půdorys paláce, ruiny paláce, se objevil jeden zcela odlišný – *Rekonstrukce podle Arthura Evanse*.

Před tím, než jsem se na fotografii podíval, uvědomil jsem si zvláštní atmosféru, kterou v sobě takto pojmenovaná fotografie nese. Představoval jsem si černobílou, ne moc čitelnou fotografii, kde se (a24) prošedivělý muž ve světlém oblečení levou pokrčenou nohou opírá o hromadu sutí, vzápětí muže na židli obklopeného množstvím nálezů.

(a25) Muž v obleku, sedící na nízké židli bez opěradla, v ruce svírá neporušenou nádobu na vodu, soustředěně, (a26) s nepřítomným výrazem pozoruje nález.

(a27) Muž oděný do světlehnědého obleku s vestou a bílou košilí, jež společně s levým vyčnívajícím rukávem tvořila výrazný prvek, na který se zcela jistě soustředil pohled kohokoli.

(a24) prošedivělý muž ve světlém oblečení

(a25) Muž v obleku

(a26) s nepřítomným výrazem

(a27) Muž oděný do světlehnědého obleku s vestou a bílou košilí

Přál jsem si, aby ve mně pocit přetrvával co nejdéle. Dokonce jsem se dlouhou dobu rozhodoval, je-li nutné se na fotografii podívat.

Prohlížíme-li si historické snímky, na kterých jsou zobrazeni lidé, máme potřebu si vyobrazené situace analyzovat, popřípadě pokud nám jsou (a28) postavy charakterově blízké, ztotožňovat se s nimi. Na základě tohoto názvu jsem si vytvořil naprosto paralelní představu o tom, jak by asi měla ideální fotografie vypadat a kdo by na ní měl být, co by měl dělat a jak by měl vypadat. Prostředí, do kterého jsem si postavu umístil, bylo náhle naprosto skutečné.

Naopak.

Po tom, co jsem snímek uviděl, dostavil se zcela opačný pocit. Ne, že bych byl zklamaný, spíš překvapený. Nijak výrazná, skoro až nepovedená fotografie, podobná těm, které si lidé pořizují během rodinné dovolené, na nějakém turisticky atraktivním místě. Takové fotografie, k nimž se zřídka kdy vracíme. Uvědomíme-li si význam jména obsaženého v názvu...

Téhož roku zemřel člověk, který zcela zásadně formoval jeho celoživotní postoj a vůči němuž se po dlouhá léta vymezoval. Tento muž mu poskytoval oporu při všech jeho proměnách. V textu, který zveřejnil, se snažil shrnout jeho celoživotní přínos a pokusil se vklínit ho do sou-

(a28) postavy charakterově blízké

řadnic tradice, jež nebyla schopna jeho radikální teorie přijímat.

Velká část textu opisovala metodu, kterou aplikoval na svých žácích, spolupracovnících; tímto (a29) nepřímou naznačoval, že mu tito lidé posloužili jako nástroj pro realizování jeho záměru. Tento text uzavírá jednu velice důležitou etapu a hlásá, že je čas vydat se hledat jiné cesty.

Sir Arthur Evans se 16. března roku 1900 rozhodl odkoupit velkou část pozemků, na nichž se měl během let uskutečnit rozsáhlý archeologický výzkum. Během několika měsíců se jeho spolupracovníkům podařilo odhalit velkou část složitěho komplexu staveb.

Rozhodl se pojmenovat jednu z částí Minoóva, a to podle jména bájněho krále Minoá. Je více

(a29) nepřímou naznačoval, že mu tito lidé posloužili jako nástroj pro realizování jeho záměru

než pravděpodobné, že spletitý komplex budov naváděl mnoho lidí k tomu, aby si sami pro sebe začali místo pojmenovávat jako labyrint. Vše dost možná vycházelo z jejich pocitu, že převážná většina tehdejších obyvatel, ale i část pracovníků se nebyla schopna v místě naleziště orientovat. Nevěděli přesně proč, neměli představu, o co se jejich zaměstnavatel snaží, nikdy předtím je nikdo s takovou nabídkou neoslovil. Jejich vzpomínky končily vyprávěním prarodičů.

Práce.

Je známo, že označení labyrint má své kořeny uložené hluboko v řecké mytologii. Označení bývá spojováno s řeckým ostrovem Kréta. Jak událost popisuje legenda: Král Mínos Pasifaé byl nucen nechat si od proslulého athénskému vynálezce Daidala navrhnout a vybudovat v Knóssu složitý labyrint chodeb, aby do něj mohl uvěznit svého nevlastního syna. Labyrint v této souvislosti bývá častokrát zaměňován se slovem bludiště.⁸

Rád bych se zabýval slovem bludištěm z jednoho prostého důvodu. Bludiště bývá definováno jako skládanka nabízející větší množství způsobů a řešení, jak části jakkoliv složitě větvit, nacházet v nich množství dalších cest a možností, jak se dostat do středu, nebo naopak, jak se ze středu dostat nazpět, aniž bychom byli nuceni vydat se tou samou cestou. Nabízí tedy vždy více alternativ.

Oproti tomu labyrint⁹ je velice úzce navázán jen na jednu jedinou možnou cestu, tím se i vylučuje ta možnost, že by člověk, který je v labyrintu uvězněn, mohl kamkoliv prchnout. To znamená,

že rozdíl mezi labyrintem a bludištěm je ten, že v labyrintu se nelze ztratit, ale..., a v bludišti ano, ale...

To však v dřívějších dobách neplatilo.

Obecně státy, které si prošly tak velkou změnou, jako byla tato, trpí do jisté míry nerozhodností.

Je svoboda. Jaké politické uspořádání zvolit? Jakým směrem se má stát vydat? Vznikalo velké množství podkladů a impulzů ze strany sociálních demokratů, ale všechny možné cesty byly zamítnuty a smeteny ze stolu. Začaly se vynořovat zprvu drobné, po čase více znatelné a v konečné fázi velké politické a hospodářské potíže, spojené s potížemi, které se odrážely v kulturní politice. Tato skutečnost zcela zásadně ovlivňovala chod společnosti. Nad tím vším se vznášel neviditelný mrak, který chtěl veškeré snahy a pokusy o změnu situace zadusit.

(a30) Na první pohled relativně úspěšný stát se již delší dobu potýká s dlouhodobě neudržitelnou situací, kterou by rád léčil, ale skutečný lék na ni zatím ani nezačal hledat. Léč, kterým by současný kapitalismus vyléčil nahromaděné nesnáze.

Vzniká množství zákonů, které by měly dopomáhat vyléčit jednotlivé nemoci, ale je tomu právě naopak, celá situace se stává ještě více nepřehlednou. Komplikace tím vzniklé zcela zásadně znemožňují pohyb vpřed. Jediný zájem, který vzniká, je, jak zúročit nahromaděný kapitál.

(a30) Na první pohled relativně úspěšný

V tomto období schválené zákony mohou být výhodou zase jen finančně zabezpečeným soukromým subjektům a nikterak neberou ohledy na vrstvy, jež i přesto, že by chtěly v takto nastavených podmínkách fungovat, nemohou si je finančně dovolit; kruh se opět uzavírá.

Co se týče veřejné výstavby, instituce nebyly vázány na soukromé finanční zdroje, ale na veřejný finanční sektor, který zanedbával práva občanů ve prospěch zbytečně honosných a nákladných správních budov. V této době politikaření stran a celková soudobá kapitalistická rozvrstvenost nebyly schopny jakékoliv akce, která by systematicky vybudovala účinnou síť navzájem se doplňujících institucí. Takto nastavená situace poskytuje nepevný základ pro jakékoliv snahy o rozvoj společnosti.

Den převratu byl dnem, který s sebou přinesl novou naději a další impulzy. Opět začal pracovat na rozšířené dispozici. Svobodný stát, který přijímá s nadšením, od kterého očekává podporu, se záhy jeví jako zcela nepříznivý. S nevěřicným pohledem pozoruje zasedání senátu, který mu oznamuje, že smlouva, uzavřená za minulého režimu, je neplatná, nikdo se nebude řídit rozhodnutím tehdejšího panovníka.

Po dlouholetém očekávání se opět setkává s dalším trapným a nefunkčním aparátem. Přestože všechno bylo a je připraveno k realizaci, je opět nucen projít složitým procesem schvalování, vysvětlování, aby mohl potvrdit, že jeho práce je stále nejpříjemnější a veřejnosti nejvíce otevřená.

2

Snění o nových systémech¹⁰
snění = experiment = kolektivní hra

První odpověď:
Mínus deset anarchokomunistických
minut:

Jsem tu sám?
Kde jsou ostatní?
Jsou to přátelé?
Můžeme se domluvit?
Vědí ostatní, že tu jsem?
Mohu pomoci?
Můžeme si pomáhat?
Pomůže mi někdo?
Kde seženu jídlo?
Kde budu spát?
Bojíš se?
Můžeme zůstat spolu?
Nebude mne nikdo omezovat?
Nebudu já nikoho omezovat?
Je někdo nemocný?
Mám se o tebe postarat?
Jak zmírním tvoji bolest?
Co je tvé přání?
Po čem toužíš?
Všechno je složité, můžeme to zjednodu-
šit?
Můžeme být spolu bez Boha?
Jsme sami?
Můžeš prosím vyprávět?
Co si myslíš ty?
Co si myslí on/ona?
Jak budeme žít s bláznem?
Zabijeme ho/ji?
Chce zabít nás?

Je to důvod k zabití?
 Co ostatní tvorové?
 Co prostředí?
 Je ti zima?
 Máš hlad?
 Umíráš?
 Narodil/a se?
 Máš vzdělání?
 Rozdělíš se?
 Existuje jiný svět?
 Jsou hvězdy spojené s našimi životy?
 Bolí to?
 Miluješ mne?
 Chceš mít děti?
 Vydržíme to?
 K čemu to všechno je?
 Ohrožuje tě to?
 Budeme postupovat společně?
 Jseš jiný/á?
 Jsem jiný/á?
 Co umíš?
 Vytvoříme něco společně?
 Každý může pracovat?
 Jsme?
 Bylo něco předtím?
 Bude něco potom?
 Je to důležité?
 Promluvíme si?
 Proč si to myslíš?
 Nesouhlasíš?
 Vadí to?
 Jsi líný/á?
 Co máš rád/a?

Budeme myslet na ty, co přišli před
námi?

Budeme myslet na ty, co přijdou po nás?

Jak žít společně?

Budeme šťastní?

Nebudeme si ubližovat?

Jsme svobodní?

Můžeme se osvobodit?¹¹

12

Realitu pustého ostrova si představit nedokážu. Blažený návrat do kypící náruče matky přírody bych nečekal. Ani sborové hurá a hopla lidské vynalézavosti a pospolitosti bez ohledu na to, kolik Cyrusů Smithů, Gideonů Spilettů a jiných báječných lidí by bylo vrženo na jeho břeh. A goldingovskou vyvražďovačku asi taky ne. Obyvatelům pustého ostrova může sice hrozit kdeco, to je fakt, od zarůstajících nehtů po následnické války, ale nejhrozivěji (nebo nejútěšněji?) vystává

v mých představách obyčejnost – čím delší pobyt, tím obyčejnější. Je vůbec pustý ostrov přípustný jako *obyčejný*? A jak dlouho by trvalo, než by se stala ostrovem mlhavá vzpomínka na předchozí život za velkou vodou? Lidé buď hledí s nadějí do budoucnosti, nebo se obracejí k minulosti, jako k budoucím a minulým pevninám.

Mezi mnou a pustým ostrovem je však nepřekonatelná propast. Nedokážu jej vnímat jinak než jako myšlenkovou konstrukci, ve které se stejnou měrou ozývá touha i nemožnost. Lépe řečeno, pustý ostrov *je* myšlenková konstrukce, iluze, Velké přání skryté za mnohými časnými přáními, hrací plán s pravidly vytesanými do ideálních skal. Město Blažených uprostřed vln, které kulisy perfektně vyměřených ulic vyměnilo za bukolickou atmosféru pod tropickým nebem. Pustý ostrov je nemožný, už jeho představa je postavena na skrytém paradoxu. Vždycky už je totiž obydlen Robinsonem, jedině tak pro nás existuje a jedině tak jej známe: my jako retrospektivní zprávu od Robinsona, Robinson jako jej obydlující. Dostat se na pustý ostrov znamená jej zrušit, v symbolickém i faktickém smyslu. Pustý ostrov není pro žádné oči, jinak by nebyl pustý. Pustota ostrova vyjadřuje čistotu bez poskvrnny. Ale jak vůbec může být, dokud na něm nejsme? Proto je *reálně* možný jedině jako

nemožnost. Je tedy pustý ostrov nesmysl, pohádka nebo nic? A proč potom tyhle pohádky nebereme vůbec, nebo bereme zase až příliš vážně? Pustý ostrov je „O“. Znamená uzavření, není možné jej navštívit, je nepřístupný zevnitř a nedosažitelný zvenčí, a to žádným myslitelným zlomem v očekávaném sledu událostí (výlet, loď, bouře – ztroskotání). Nebo jinak: Je přístupný právě jen *myslitelným* zlomem, nikoliv pouhým traumatickým geografickým přemístěním. Jak bych si tam mohl vzít nebo chtít tam vytvořit něco, co by tam *už nebylo*?

Netuším, jestli je prvním předpokladem politického spíš člověk (stroj tana-mana) nebo ostrov (idea), což se (mně) nakonec zdá být pozadím, o které se otázka opírá. Otázkou však vůbec není to, jakou polis vytvořit. Ostrov je vždycky ideální, *dobrý*, představuji-li si, že život na něm je určován systémem, jaký bychom si *přáli*. Nejde o soutěž mezi různými představami dobra. Pamatujete na tu pohádku o kouzelné jeskyni, do které čas od času nechtě zabloudí nějaký fajn chlapec ze vsi v okolí a najde tam – například – spící vojsko? V jeskyni potká průvodce, který jej zavede do pokladnice a řekne mu, že si může vzít, kolik unese, nesmí se však podívat do kapes dřív než doma. Cestou domů to samozřejmě nevydrží (je to našinec) – a v kapsách najde listí, hnůj,

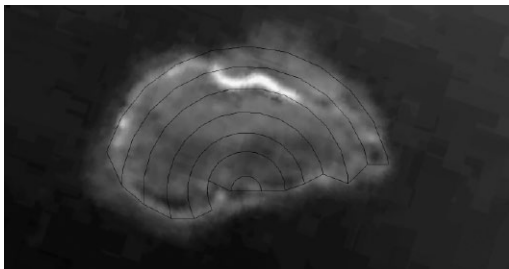
něco podobného. Pochopitelně, že daný obsah kapes okamžitě zlikviduje. Nejde však o škodolibý chyták („Chacha, nevydržel to.“) nebo lovení bobříka vytrvalosti („Nepodíváš se, jinak budeš tratit!“). Pointa je v tom, že jde v obou případech o *totéž*, to, co je na jednom místě hnůj, je na jiném zlato.

A jelikož jeskyně znamená *totéž* co ostrov, z uvedeného plyne, že jde o ostrov sám, o to místo, které dělá bezcenné a zkažené ryzím. A že je tedy fuk, jak se zabydlíme, záleží na tom, kde se zabydlíme. Jedinou otázkou je, kudy se tam dostat, když se zdá zcela nemožné *reálně obydlet* neprostupný kruh ideje. Jak se dostat na ostrov, když dějiny nás učí, že ostrov se takzvaným dosažením buď tragicky hroutí a ruší, transformuje se ve zruďnost, případně se jako chiméra stále znovu odkládá do nepřítomné budoucnosti? Jak se dostat na ostrov, který přece musí být teď, má-li být reálný? Může nás svádět představa foucaultovské heterotopie nebo něčeho podobného, ale ta je pořád jen symbolickým obrazem, byť reálně existujícím. *Navštívený ostrov* je mnohem víc, symbolické a reálné se v něm slévají, přičemž zástupnost obrazu mizí, stejně jako mizí touha po něm. (Obraz a touhu nelze odloučit, kde je jedno, je i druhé.)

Z předchozího asi svítlo, že je mi bližší chápání pustého ostrova jako

tajemství než jako komuny (které však rozhodně nejsou mimoběžné a první podle mého názoru podmiňuje druhé). Odpovím proto oklikou. Znáte tu čchanovou historku o Západní zemi? V jediném okamžiku je možné ji uskutečnit. V jediném okamžiku ji přenést do našich Východních zemí. V jediném okamžiku je možné ji nechat se rozpadnout. K tomu si s sebou ochotně vezmu všechny potřebné inštrumenty.¹³

Na ostrově Hansen se realizuje princip Oskara Hansena „Open Form“. Společenství žijící na ostrově se střídá v řízení ostrova. Každý, kdo nově přichází na ostrov, se dozvídá o pravidlech fungujících na ostrově. Ostrov má několik rovin (zón): přístav, společné diskusní/kulturní místo, společná pole, společné dílny-výrobní, společný obytný prostor, část prožití v odloučení a poslední část – nezařazený prostor.¹⁴

System nelze vytvořit podle předem daného plánu. System vzniká jako (a31) důsledek lidských interakcí a potřeby nějak je regulovat, tj. dát jim nějaká pravidla, psaná i nepsaná.

Východiskem by pro mne nejspíš byla (a32) hra. A když hra, tak fotbal. Podíl fotbalu na polidštění opice je totiž zcela zásadní.

Středem všeho je „kulatý nesmysl“, který je ve skutečnosti geniální metaforou smyslu. Neustále se ho snažíme někam zaměřit (do brány), on ale (a33) stále utíká, a proto nás hra baví; fotbal je, když je míč v pohybu, když jej všichni chtějí, ale nikdo ho nemůže mít trvale a pokud si chtějí zahrát, musí si ho neustále půjčovat. I ti nejlepší si „rozumí s míčem“ jen omezeně.

Začal bych sestavováním mužstva. (a34) Klíčem k úspěchu je vyváženost jednotlivých typů. Potřebujete (a35) urostlé hlavičkáře, stejně jako (a36) drobné rychlonožky, (a37) nekompromisní

(a31) důsledek lidských interakcí a potřeby nějak je regulovat, tj. dát jim nějaká pravidla, psaná i nepsaná

(a32) hra

(a33) stále utíká, a proto nás hra baví

(a34) Klíčem k úspěchu je vyváženost jednotlivých typů.

(a35) urostlé

(a36) drobné

(a37) nekompromisní

„psy obranáře“, stejně jako fotbalové (a38) myslitele, kteří chytrými přihrávkami tvoří hru, (a39) srdcaře, který tu a tam vypění, i (a40) „básníka“, který baví obecenstvo dribléřskými finesami; potřebujete (a41) sobce do útoku, který za všech okolností bere míč pro sebe a snaží se dát gól a vychutnávat explozi davového nadšení, stejně jako na první pohled nenápadného, ale nepostradatelného (a42) dřiče na černou práci, který bude čistit prostor ve středu hřiště a nepustí soupeře do brejků; potřebujete individuální dovednosti, stejně jako týmového ducha. Dále je zapotřebí pár borců na lavičku, dost kvalitních na to, aby jejich příchod na hřiště byl přínosem, ale zároveň ochotných akceptovat roli náhradníka, aniž by žárlili na ty, kdo momentálně hrají místo nich. Pak samozřejmě musíte mít (a43) trenéra, který to všechno ukočňuje, a když se nedaří, vyvodí z toho osobní odpovědnost. A taky (a44) doktora, když se někdo zraní.

A hlavně potřebujete ta mužstva (nebo i „ženstva“) dvě, jinak to není žád-

(a38) myslitele

(a39) srdcaře

(a40) „básníka“

(a41) sobce

(a42) dřiče

(a43) trenéra

(a44) doktora

ná hra. Samozřejmě to nejde bez (a45) sudího, který nestraní ani jednomu z týmů, ale straní hře samotné – identifikuje se s její férovostí a je naštvaný, když mu to hráči kazí. A celé by to nemělo smysl, kdyby rámcem veškerého dění nebyly fandící tribuny, od fanaticky věrných klubistů, nenávidějících soupeřovy barvy, přes (a46) partičky drobných výtržníků až po „úplně normální“ diváky, kteří mají prostě rádi fotbal.

(a47) A kde jsem já? Na hřišti, na lavičce či na tribuně? Přiznám se, že (a48) nejradši se dívám. Ale myslím, že když je třeba, tak do toho člověk musí umět i kopnout. Do toho nesmyslu.¹⁵

(a45) sudího

(a46) partičky drobných výtržníků až po „úplně normální“ diváky

(a47) A kde jsem já?

(a48) nejradši se dívám

Jak vratké je to, co je považováno za kořen a kam je možné zajít.

(a49) Soustava událostí doprovázená zástupem znaků. Období na přelomu, úpadkové, ale i zárodečné, nejednoznačně ukotvené. Cesta k naplnění něčeho životného.

Vraťme se k úvodu. Pozornost směřuje k události, zde je (a50) předpoklad nové role. Vše, co tehdy vzniklo, bylo označeno signaturou. Vše, co vytvořil, nebylo jen záležitostí imaginace, ale také projevem lidského chování. LEGENDA je zároveň úvodem do nové kapitoly, v níž HRDINA představuje svůj druhý život. Proměna nastává tehdy, je-li život čten skrze životní údaje a znovu převyprávěn jako UDÁLOST.

*Lehkovážné koketování
tu a tam, tu a tam
se vynořuje.*

(a49) Soustava událostí doprovázená zástupem znaků

(a50) předpoklad nové role

Aleš Čermák
Pes nadbíhá kličkujícímu zajíci

Jazykové korektury Dana Mikulejská
Design Jakub Kovařík

Tisk Divus

V roce 2012 vydalo Ausdruck Books
jako svoji 11. publikaci
ve spolupráci s nakladatelstvím Divus

<http://ausdruckbooks.eu/>

<https://www.divus.cz/>

ISBN 978-80-86450-68-1

Zodpovědnost, selhání a ústupek tvoří jednu linii textu, do níž jsou vtělené texty pro dané téma signifikantní. V první větě úvodního textu zdůrazňuji, že „*Časový úsek, ve kterém tento příběh vzniká, není závislý na prostředí, v němž se právě teď nacházíme*“ dále pokračuji, že „*Politický systém nemusí hrát tu hlavní roli. Není ani třeba se obracet nazpět, ale přesto je v obráceném pohledu obsažená určitá paralela*“, čili pohybuji se téměř bez časového omezení a nad dispozicí Kotěrova návrhu přemýšlím z více úrovní. Z pozice badatele, archeologa, antropologa, z pozice borgesovského čtenáře, nebo čistě fenomenologicky uchopeného prostoru (světa).

Označení a1–a51, adaptace textu. Adaptace tvoří paralelní text této knihy, ke kterému je možné přistupovat jako ke scénáři, nebo scéno-textu. Situace zachycené v textu mohou čtenáře dovést na „místo, odkud je možné na okamžik sdílet myšlenku, která byla prvopočátkem uvažování a která formovala autorovu představu“. Čtenář realizuje ucelení neúplného významu scénáře dvěma směry: normálním, znak – význam, a abnormálním, znak – znak jako kinéma – význam. Znak scéno-textu je známkem, který má význam „struktury v pohybu“, nebo „struktury, jejímž cílem je stát se jinou strukturou“, můžeme dokonale opsat stádium A) literární strukturu scénáře a stádium B) filmovou strukturu. Číst

scénář znamená empiricky prožívat přechod od struktury A ke struktuře B. Scénář jako struktura, jejímž cílem je stát se jinou strukturou.

